

بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی (مورد مطالعه: مراجعه کنندگان به دادگاه های حمایت خانواده شهر تهران از دی ماه ۹۷ تا آخر خرداد ۹۹)
الهه شعبانی^۱، باقر ساروخانی^۲، محمدمهدی لیبی^۳

چکیده

انتخاب همسر و شیوه های متفاوت آن، همواره مد نظر اندیشمندان حوزه جامعه شناسی خانواده بوده است. این پژوهش، با استفاده از یکره و یکره دلتفقیونیناز نظریه «رابطه ناب» گیدنز با محوریت نوع الگوی همسرگزینی و نظریه «طلاق» دیوید چیلبه این موضوع پرداخته است. رویکرد روش شناختی تحقیق اثبات گرای است و روش تحقیق، روش توصیفی و تبیینی می باشد. جامعه آماری در این تحقیق، شش مجتمع قضایی دادگاه خانواده در شهر تهران بود. نمونه هارابه صورت تصادفی ساده و در دسترس انتخاب گردید. حجم نمونه به صورت تقریبی از میزان وقوع طلاق در دی ماه سال ۱۳۹۹ در شهر تهران ۲۵۰۰ تا بوده است که در فرمول کوکران عدد ۳۸۴ بدست آمد. یافته های تحقیق نشان می دهد که تاثیر همسرگزینی سنتی با همسرگزینی مدرن در طلاق قطعی با یکدیگر متفاوت هستند. میانگین طلاق با سبک همسرگزینی مدرن بیشتر است از میانگین طلاق با سبک همسرگزینی سنتی. در بررسی مدل تحقیق، بار عاملی سبک ازدواج مدرن برابر ۰/۸۹ و سبک ازدواج سنتی برابر ۰/۷۱ بود. مقدار آماره کای دو برابر ۷۶/۱۳۸ و سطح معنی داری آمون ۰/۰۰۰ می باشد. با توجه به اینکه مقدار سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ می باشد، فرض صفر رد شده و با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت هر نوع همسرگزینی در طلاق قطعی تاثیر دارد. با توجه به مقدار ضریب گاما ۰/۴۸۶ می توان گفت شدت وابستگی در حد متوسط می باشد. سبک ازدواج بر وقوع طلاق اثر داشته و سبک ازدواج مدرن اثر بیشتری بر وقوع طلاق داشت.

واژگان کلیدی: الگوی همسرگزینی، طلاق قطعی، سبک سنتی، سبک مدرن، معیارهای ازدواج

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۰۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۰۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱ دانشجوی دکتری رشته جامعه شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۲ استاد گروه تخصصی جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، ایران. (نویسنده مسئول). ایمیل:

b.saroukhani@yahoo.com

^۳ عضو هیأت علمی گروه جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران.

مقدمه

طبق سنت کشورمان، زندگی زناشویی زن و مرد با ازدواج و تشکیل خانواده شروع می شود. ازدواج موهبتی بزرگ است و به عنوان مهمترین و عالی ترین رسم اجتماعی برای دستیابی به نیازهای عاطفی و امنیتی افراد بزرگسال و به منظور حفظ بقای نسل بشر همواره و از دیر باز مورد تاکید بوده است. شاید عمومی ترین اهداف زوجهای جوان را بتوان به این شرح خلاصه کرد: همبستگی، آزادگی، عشق و محبت، تشکیل خانواده، ارضاء میل جنسی، حفظ نسل و داشتن فرزند (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۶۷). در دهه های اخیر ازدواج بصورت سنتی انجام می گرفت، بدین صورت که خانواده پسر پس از انتخاب دختری که او را مناسب خانواده و پسر خود می دانستند، پس از خواستگاری، او را به عقد و ازدواج فرزند خود در می آوردند. در این نوع ازدواج دختر و پسر شناختی از هم نداشته و از خصوصیات و رفتارهای درونی و شخصی فرد مورد نظرشان بی خبر بودند، با گذشت زمان و ورود فرهنگ کشورهای اروپایی، گونه دیگری از ازدواج که از آن به ازدواج غیر سنتی «مدرن» یاد می شود رواج یافت. در این نوع ازدواج دختر و پسر پس از آشنایی با یکدیگر (همکلاسی بودن، همکار بودن و...) یا دوستی و برقراری رابطه عاطفی، پس از مدتی در صورت تفاهم و رضایت طرفین اقدام به ازدواج می کنند (ساروخانی، ۱۳۹۸: ۵۴).

بسیاری از مسائل و مشکلاتی که برای زوجین جوان پیش می آید، ناشی از دوگانگی ازدواج ها در ایران است که بخشی از آن سنتی و بخشی مدرن است. بسیاری از جوانان، متقاضی ازدواج های غیر سنتی هستند؛ زیرا خود، همسرشان را انتخاب می کنند ولی تنوع فرهنگی، ضعف شناخت از یکدیگر و صرفاً شناخت های ظاهری و تکیه کردن به یکسری از معیارهای کمی، باعث شده است ازدواج های غیر سنتی در جامعه ما آسیب پذیر باشند. طبق آمار رسمی در ایران از هر ۱۰۰۰ مورد ازدواج حدود ۲۰۰ مورد به طلاق منجر می شود.

در بررسی علت طلاق، علاوه بر عوامل اجتماعی، اقتصادی و حقوقی، توجه به علل روانشناختی و عاطفی از جمله میل به طلاق که منجر به طلاق می شود نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است. مقصود از میل به طلاق، میزان تمایل و علاقه مندی زوجین به جدا شدن و گسستن روابط زناشویی طی مراحل قانونی است. طلاق، همواره یکی از چالش برانگیزترین مسایل پیش روی جوامع بشری بوده است. چرا که آثار مستقیم و غیر مستقیم آن نه تنها بر تعادل روانی زوجین، فرزندان، بستگان و دوستان بر جای می ماند؛ بلکه آثار

9..... بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی.....

منفی آن بر نظام اقتصادی، بر کمیت و کیفیت نظام جمعیتی و بر نظام فرهنگی غیر قابل انکار است. بنابراین شناخت علل و عوامل و ابعاد مختلف آن و آثاری که بر فرد و جامعه بر جای می گذارد، بسیار حایز اهمیت است (ساروخانی، ۱۳۹۴: ۱۷). ضرورت تحقیق در شهر تهران در این است که آمارهای اداره ثبت احوال استان تهران در زمینه ازدواج و طلاق در سال ۹۵ نشان می دهد که سال گذشته، ۹۷ هزار و ۵۹۱ مورد ازدواج در استان تهران ثبت شده است. این در حالی است که در سال ۹۴ آمار ازدواج های ثبت شده برابر با ۸۶ هزار و ۳۸۹ مورد بود. مقایسه این دو آمار، نشان می دهد که در سال ۹۵ آمار ازدواج با رشد ۱۱.۴ درصدی همراه بوده است. بیشترین ازدواج ها، در شهرستان تهران ثبت شده که ۶۲ هزار و ۳۳۸ مورد را شامل می شود. شهرستان های ری و شهریار نیز به ترتیب با ۶۶۷۸ و ۵۹۱۶ مورد ثبت ازدواج در رده های بعدی قرار دارند. آمارها، همچنین از افزایش میزان ناخالص ازدواج حکایت دارد و بر این اساس ناخالص ازدواج در استان تهران در سال ۹۵ برابر ۷.۳ در هزار بوده است.

همچنین میانگین سنی مردان هنگام ازدواج، در سال ۹۸ سن ۳۰ و زنان سن ۲۶ سال بوده است. بررسی های سیر زمانی آمارهای مربوط به ازدواج نشان می دهد که تعداد کل ازدواج های ثبت شده از سال ۸۹ تا ۹۴، روند کاهشی داشته است؛ اما در سال ۹۵ سیر صعودی داشته است. در سال ۸۹ تعداد ازدواج های ثبت شده ۱۰۱ هزار و ۴۸۸ مورد بود. در ادامه این روند نزولی، سال ۹۴، ۸۶ هزار و ۸۷۷ مورد ازدواج ثبت شد. در سال ۹۵، تعداد ازدواج های ثبت شده، پس از ۶ سال افزایش را تجربه کرد و به ۹۷ هزار و ۵۹۱ مورد رسید. سال ۱۳۹۸ آمار طلاق استان تهران هم سیر صعودی داشت. تعداد کل طلاق های ثبت شده در سال ۹۵ برابر با ۳۹ هزار و ۲۸۲ مورد بود که نسبت به سال پیش از آن، بیش از ۲۲ درصد افزایش داشت.

در سال ۹۴ طلاق های ثبت شده برابر با ۳۰ هزار و ۵۷۵ مورد بود. به طور میانگین مردانی که در سال ۱۳۹۸ طلاق گرفتند ۳۸ ساله و زنان ۳۳ ساله بودند. میانگین طول مدت زندگی زوج های تهرانی هنگام طلاق، ۹.۹ سال برای این دوره به دست آمده است. میزان ناخالص طلاق ثبت شده در استان تهران برابر با ۲.۹ در هزار است که نسبت به سال ۹۷ که ۲.۴ در هزار بود، افزایش داشته است. بیشترین طلاق های ثبت شده هم مربوط به شهرستان تهران با ۲۶ هزار و ۳۸۱ مورد بود و شهرستان های شهریار و ری با ۲۴۴۰ و ۲۴۳۷ مورد در رده های بعدی قرار دارند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۸). باتوجه به آمار و ارقامی که از میزان

10..... پژوهش های جامعه شناختی، سال چهاردهم / شماره چهارم / زمستان ۱۳۹۹

طلاق در شهر تهران و دادگاه های حمایت خانواده وجود داشته است، پژوهشگر ضرورت را بر آن دید تا به بررسی موضوع مهم تاثیر الگوهای سبک همسرگزینی بر روی طلاق بپردازد. هدف اصلی تحقیق شناسایی تفاوت الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی (مورد مطالعه: مراجعه کنندگان به دادگاه های حمایت خانواده شهر تهران از دی ماه ۹۷ تا آخر خرداد ۹۹) بود. مهمترین اهداف جزئی شناسایی تفاوت بین الگوهای همسرگزینی (ستی و مدرن) و وقوع طلاق قطعی در دادگاه های حمایت خانواده شهر تهران مطرح شد.

در مرور مطالعات پیشین به نتایج تحقیقات زیر دست یافتیم: انتظاری و ویسی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی معیارهای همسرگزینی و رضایت از زناشویی پرداختند. نتایج نشان داد که میزان عشق رمانتیک در زوجین ناراضی از زندگی زناشویی بیش از زوجین رضایتمند از زندگی زناشویی و میزان گرایش به همسان همسری در زوجین رضایتمند از زندگی زناشویی بیش از زوجین ناراضی است. همچنین، نتایج نشان داد که بین عشق رمانتیک و رضایت از زندگی زناشویی در افراد رضایتمند از زندگی زناشویی رابطه معنادار وجود دارد در حالی که چنین رابطه ای در گروه ناراضی از زندگی زناشویی دیده نشد.

در تحقیق دیگر شهولی و رضایی فر (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی علل ناسازگاری و طلاق در خانواده های شهرستان ایذه» به نتایج ذیل دست یافتند: بین ناهمسانی، دخالت والدین و مسائل اقتصادی با ناسازگاری و طلاق زوجین رابطه معنادار وجود دارد. در تحقیقی دیگر، کلانتری و روشن فکر (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان: «طلاق، علل و پیامدها، یافته های پژوهشی سه دهه اخیر» که به صورت تحلیل ثانویه بر روی ۳۳۷ پژوهش در زمینه طلاق انجام داده بودند، بر طبق نتایج به دست آمده؛ «سن ازدواج و اختلاف سنی زوجین» به عنوان رایج ترین عامل طلاق در پژوهش ها و پس از آن «سطح تحصیلات و تفاوت تحصیلی زوجین»، «عوامل و مسائل خانوادگی» و «سوء مصرف مواد و ارتکاب جرم»، مشکلات مالی و اقتصادی در حدود ۱۰ درصد تحقیقات مورد اشاره قرار گرفت.

همچنین «اختلالات روانی» و «ضعف در مهارت های رفتاری و شخصیتی» به عنوان عوامل موثر بر طلاق مورد اشاره ۷ درصد تحقیقات بوده است. در تحقیق دیگر صدرالاشرفی، مسعود و همکاران در سال (۱۳۹۱) پژوهشی با عنوان آسیب شناسی طلاق (علل و عوامل) و راهکارهای پیشگیری از آن انجام دادند که نتایج آنها نشان داد که تمام عوامل مؤثر بر طلاق از قبیل عوامل فردی و شخصیتی، اقتصادی،

11.....بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی.....

فرهنگی و اجتماعی؛ در حد زیادی بر روی مسئله طلاق اثرگذار است. مظاهری، علی و همکاران در سال (۱۳۸۸)، پژوهشی با عنوان رابطه سبک های همسرگزینی با کیفیت و پایداری ازدواج انجام داده‌اند. این بررسی نشان داد که سبک های همسرگزینی "آشنایی قبلی و ازدواج با رضایت خانواده" و "خواستگاری و ازدواج با رضایت فرد و خانواده" سطح بالاتری از سازگاری زناشویی را در مقایسه با سبک های "خواستگاری و ازدواج اجباری" و "آشنایی قبلی با همسر و ازدواج اجباری" در پی دارد. نتایج پژوهش چو، تاپا و میشر^۴ (۲۰۱۷) در نپال نشان می دهد که امروزه جوانان بیشتر تمایل به ازدواج عاشقانه دارند تا ازدواج سنتی؛ به طوری که میزان این نوع ازدواج در مناطق شهری، در افراد زیر ۱۵ سال، ۰/۱۰ و در افرادی که بین ۱۸ تا ۲۲ سالگی ازدواج کرده بودند، ۰/۳۶ بود (چو، تاپا و میشر، ۲۰۱۷: ۱۰۲). آپوستولو (۲۰۰۷) در مطالعه‌ای به بررسی تاثیر و نفوذ تصمیمات والدین بر الگوی همسرگزینی و تنظیم روابط جنسی فرزندان پرداخته است.

این پژوهش بر نمونه‌ای ۱۹۰ نفره و در قالب پیمایشی کمی انجام شد. نتایج نشان دهنده نفوذ موثر و معنادار والدین بر انتخاب همسر از سوی فرزندان بوده است. همچنین براساس بخش دیگری از یافته‌ها، حتی بعد از ازدواج نیز پدر و مادر بر چگونگی تنظیم روابط زناشویی فرزندان و از جمله بچه‌دار شدن دختر و پسر نفوذ داشته‌اند (آپوستولو، ۲۰۱۷: ۳۴). خالد (۲۰۱۵) در مطالعه خود تاثیر عامل جنسیت، پایگاه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگ بر انتخاب همسر بین دانشجویان اردنی را بررسی کرده است. نتایج مطالعه نشان داد که در اردن مردان جوان نسبت به دختران تمایل بالقوه بیشتری برای یافتن زوجی با شرایط مشابه خود دارند. در مقابل آنچه برای زنان در ازدواج اهمیت دارد، توانایی اقتصادی و تعهد مردان است. همچنین عشق و محبت در میان دانشجویان مرد و زن اردنی به طور مشترک در همسرگزینی اهمیت زیادی داشته است (خالد، ۲۰۱۵: ۱۹).

در چارچوب نظری، با استفاده از یک رویکرد تلفیقی نوین از نظریه «رابطه ناب» گیدنز (عشق رمانتیک و عشق شهوانی) با محوریت نوع الگوی همسرگزینی و نظریه «طلاق» دیوید چیل در نظر گرفته شده است. گیدنز «عشق رمانتیک» و «عشق توامان» را مطرح می کند که به «رابطه ناب» ختم می شود. گیدنز عشق شهوانی را از مفهوم «عشق رمانتیک» متفاوت می داند. از دیدگاه او، عشق شهوانی، بیان کننده یک

. Choe, Thapa & Mishra^۴

12..... پژوهش های جامعه شناختی، سال چهاردهم / شماره چهارم / زمستان ۱۳۹۹

ارتباط کلی بین عشق و وابستگی جنسی است و با اضطراری که از زندگی روزمره جدا است، مشخص می‌گردد. وی عشق رمانتیک را با عقلانیت نیز در ارتباط می‌داند و آن را مسیر بالقوه‌ای برای کنترل آینده می‌بیند. گیدنز پس از توضیح دو نوع عشق مزبور نهایتاً به توضیح مفهوم رابطه ناب می‌پردازد که رابطه‌ای برابر است. او عشق ناب را رابطه‌ای برای خود (نفس) همان رابطه و فارغ از وابستگی‌های بیرونی و فقط برای رضایت عاطفی دو طرف رابطه می‌داند.

به نحوی که برخلاف پیوندهای شخصی یا خصوصی در جامعه سنتی، رابطه ناب وابسته به عوامل بیرونی زندگی اجتماعی و اقتصادی نیست و چنان می‌نماید که گویی در فضا شناور است. او توضیح می‌دهد که ازدواج‌ها در دوران ماقبل مدرن بیشتر به وسیله والدین ترتیب داده می‌شدند و تحت تاثیر ملاحظات اقتصادی قرار داشتند، پیوند زناشویی در چارچوب‌های تقسیم کار داخلی شوهر نان‌آور و زن خانه‌دار شکل می‌گرفت، روابط بر پایه قواعد و الزام‌های بیرونی از پیش تعیین شده و جا افتاده تنظیم می‌گردیدند، در حالی که رابطه ناب به واسطه عشق و صمیمیت ساخته شده توسط طرفین تنظیم می‌گردد و به عوامل بیرون از رابطه وابسته نیست. از این رو او می‌گوید گویی رابطه در فضا شناور است (به نقل از لیبی، ۱۳۹۳: ۴۷۹).

دیوید چیل معتقد است که طلاق، تقابل جالبی با خویشاوندی دارد. توسعه شهرنشینی، صنعتی شدن و نوسازی باعث افزایش نرخ طلاق می‌شود، چرا که این عوامل به شماری از تغییرات دیگر منجر می‌شود و در مجموع باعث تضعیف پیوندهای مشترک می‌گردد. در نتیجه باعث فردگرایی می‌شود، به طوری که افراد ترغیب می‌شوند منافع فردی خود را در ساختار اجتماعی رقابتی دنبال کنند. احتمالاً متداولترین تبیین در مورد افزایش نرخ طلاق در غرب، کاهش محوریت خانواده در مسائل اجتماعی و اقتصادی است. امروزه به جای آنکه افراد به خاطر فرزندان‌شان و به خاطر ارزش خانواده متاهل بمانند، بیشتر در جستجوی منافع و لذت‌های شخصی بوده و بهره‌مندی از فرصت‌های بهتر را جستجو می‌کنند (به نقل از لیبی، ۱۳۹۳: ۵۷۶). استنباطی که از نظریات مطرح شده در چارچوب نظری می‌شود، گیدنز از نظریه رابطه ناب صحبت کرده است و عشق رمانتیک و عشق شهوانی را مطرح کرده است. ازدواج‌ها در گذشته بیشتر به وسیله والدین ترتیب داده می‌شدند (ازدواج سنتی از قبیل انتخاب از سوی یکی از اعضای خانواده، ازدواج فامیلی توسط بزرگان فامیل و بستگان، روضه‌ها، هیئت‌ها و مجالس مذهبی، انتخاب دختر و یا پسر

13.....بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی

در همسایگی است). در حالی که رابطه ناب به واسطه عشق و صمیمیت ساخته شده توسط طرفین تنظیم می گردد (ازدواج مدرن از قبیل انتخاب از سوی شخص دختر یا پسر، رابطه دوستی در محیط کار، رابطه دوستی در محل های بیرونی، رابطه دوستی در دانشگاه و غیره است). همین طور که گیدنز دو نوع الگوی سبک ازدواج سنتی و مدرن مطرح کرده است. طبق نظریه دیوید چیل نیز در خصوص طلاق، تغییرات اجتماعی به عنوان عامل عمده طلاق محسوب می شود. امروزه افراد بیشتر در جستجوی منافع و لذت های شخصی بوده و بهره مندی از فرصت های بهتر را جستجو می کنند به همین دلیل به سمت وسوی طلاق کشیده می شوند. حال با توجه به نظریه او تغییرات اجتماعی که در جامعه ایران به سرعت رخ داده است برخی جوانان سبک ازدواج خود را به صورت مدرن و برخی دیگر سنتی انجام می دهند و از آنجایی که میزان آمار طلاق در جامعه ایران بالا است، پژوهشگر در پی یافتن تفاوت ازدواج سنتی و ازدواج مدرن بر روی طلاق با یکدیگر است. با استفاده از نظریه های فوق دو فرضیه زیر مطرح و بر اساس متغیرهای تحقیق مدل نظری ارائه شد: به نظر می رسد تاثیر همسرگزینی سنتی با همسرگزینی مدرن در طلاق قطعی بایکدیگر متفاوت هستند. به نظر می رسد هر نوع همسرگزینی در طلاق قطعی تاثیر دارد.

شکل ۱: مدل نظری تحقیق

روش شناسی

بر اساس سوالات، اهداف تحقیق و تئوری های مورد استفاده، رویکرد روش شناختی این تحقیق اثبات گرایانه است که به دنبال شناخت و برقراری نظمی در جامعه و روابط اجتماعی است. روش تحقیق پیمایش و ابزار جمع آوری اطلاعات (ابزار تحقیق) پرسشنامه است. به لحاظ معیار زمان، این پژوهش از نوع مقطعی بوده و به لحاظ معیار ژرفایی از نوع پهنانگر است. جامعه آماری تحقیق، ۶ مجتمع قضایی دادگاه خانواده در شهر تهران بود. باتوجه به آمار رسمی در روز میزان وقوع طلاق قطعی در هر یک از ۶ مجتمع قضایی خانواده به طور میانگین بین ۱۰ تا ۱۵ رخداد طلاق بوده است. نحوه مراجعه پژوهشگر به این ۶ مرکز قضایی بدین گونه بود که پژوهشگر در طی ۶ ماه پژوهش خود، هر ماه و در هر هفته، دو روز اداری را به یک مجتمع قضایی خانواده مراجعه می کرد. به طور میانگین در دو روز هفته در مجتمع ها ۲۰ طلاق رخ می داد.

در ماه اول به مجتمع شماره اول (شهید محلاتی)، در ماه دوم به مجتمع شماره دو، ماه سوم به مجتمع شماره سه (شهید صدر)، ماه چهارم به مجتمع شماره چهار (شهید باهنر)، در ماه پنجم به مجتمع شماره پنج (شهید مفتاح) و در ماه آخر (ماه ششم) به مجتمع شماره ۶ (شهید مطهری) مراجعه کرد. در مجموع در انتهای ۶ ماه پیمایش، میزان افرادی که به این مجتمع ها مراجعه کردند با یکدیگر جمع شدند.

در سال ۱۳۹۷ به طور تقریبی میزان وقوع طلاق قطعی در ۶ مجتمع قضایی دادگاه خانواده در طی ۶ ماه دوم سال به تعداد ۲۵۰۰ است. جامعه تحقیق حاضر کلیه زوجینی بودند که به مجتمع دادگاه حمایت خانواده شهر تهران که در ۶ ماهه (از دی ماه ۹۸ الی آخر خرداد ۹۹) برای گرفتن طلاق قطعی مراجعه و یا به آنجا ارجاع داده شده بودند. جامعه آماری هم شامل زنان و هم شامل مردان می شد.

با توجه به حجم جامعه مورد تحقیق، محقق با حضور خود به مدت ۶ ماه در مجتمع های دادگاه حمایت خانواده از بین افرادی که برای گرفتن طلاق قطعی به دادگاه حمایت خانواده مراجعه کردند، نمونه را به صورت تصادفی ساده و در دسترس انتخاب کرد. حجم نمونه به صورت تقریبی از میزان وقوع طلاق در ۶ ماه سال ۱۳۹۷ در شهر تهران ۲۵۰۰ تا بوده است که در فرمول کوکران عدد ۳۸۴ بدست آمد و در بین ۶ مجتمع قضایی دادگاه خانواده توزیع شد. سهم هر مجتمع قضایی ۶۴ پرسشنامه بود.

15.....بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی

نمونه معرف جامعه‌ای بود که ازدواج سنتی و یا مدرن را برگزیده‌اند و از ازدواج خود احساس شکست کرده و در نهایت راه طلاق را انتخاب کرده‌اند. این نمونه قابلیت تعمیم‌دهی به کل جامعه آماری را داشته است. ابزار تحقیق دو پرسشنامه ساخت یافته سبک همسرگزینی و طلاق بود. از آنجایی که پرسشنامه‌های تحقیق استاندارد بودند، مجدداً روایی و پایایی پرسشنامه‌ها محاسبه شد و براساس ضریب آلفای کرونباخ سنجیده و از پایایی مناسبی برخوردار بودند؛ زیرا ضریب پایایی بالای ۰/۷ بدست آمد. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها به کمک نرم افزار پیشرفته آماری SPSS و لیزرل انجام گرفت.

متغیرهای تحقیق به شرح زیر تعریف نظری و عملیاتی شده اند: متغیر مستقل الگوی همسرگزینی است که به نوع انتخاب همسر برای زندگی آینده به شیوه سنتی یا مدرن را سبک همسرگزینی اشاره دارد (ساروخانی، ۱۳۹۸: ۳۲). برای تعریف عملیاتی آن از پرسشنامه استاندارد تعیین الگوهای همسرگزینی استفاده شد. این ابزار دارای یک پرسش پنج گزینه‌ای در خصوص تعیین الگو همسرگزینی آزمودنی است. آزمودنی‌ها با انتخاب یکی از گزینه‌ها در یکی از این پنج سبک ازدواج طبقه‌بندی می‌شود. (خواستگاری با رضایت خود و خانواده)، (خواستگاری و ازدواج اجباری)، (آشنایی و ازدواج با موافقت خانواده‌ها)، (شیفتگی و ازدواج علیرغم مخالفت خانواده‌ها)، (آشنایی و ازدواج اجباری)، سوالات ۱ تا ۷ پرسشنامه الگوهای همسرگزینی سنتی و مدرن را می‌سنجد.

همچنین این پرسشنامه سوالات ۸ تا ۲۷ معیارهای همسرگزینی را مورد سنجش قرار داده است. در الگوی همسرگزینی سنتی، خانواده پسر پس از انتخاب دختری که او را مناسب خانواده و پسر خود می‌دانستند پس از خواستگاری، او را به عقد و ازدواج فرزند خود در می‌آوردند. در این نوع ازدواج دختر و پسر شناختی از هم نداشته و از خصوصیات و رفتارهای درونی و شخصی فرد مورد نظرشان بی‌خبر بودند (ایرانی، ۱۳۸۳: ۱۰). در الگوی همسرگزینی مدرن ازدواج دختر و پسر پس از آشنایی با یکدیگر (همکلاسی بودن، همکاری بودن و...) یا دوستی و برقراری رابطه عاطفی پس از مدتی در صورت تفاهم و رضایت طرفین اقدام به ازدواج می‌کنند (انتظاری، ۱۳۹۴: ۱۵).

متغیر وابسته طلاق قطعی است که به معنی پایان قانونی ازدواج و جدا شدن همسران از یکدیگر است و در پی آن حقوق و تکالیف متقابلی که بین زوجین در هنگام ازدواج وجود داشته از میان می‌رود. طلاق معمولاً وقتی اتفاق می‌افتد که استحکام رابطه زناشویی از بین می‌رود و میان زوجین ناسازگاری و تنش

16..... پژوهش های جامعه شناختی، سال چهاردهم/ شماره چهارم / زمستان ۱۳۹۹

وجود دارد (کلانتری و روشن فکر، ۱۳۹۰: ۱۹). و تعریف عملیاتی آن زوجینی است که برای طلاق قطعی به ۶ شعبه دادگاه های حمایت خانواده در شهر تهران مراجعه کرده اند؛ جهت سنجش آن از پرسشنامه استاندارد طلاق فیشر (۲۰۰۷) استفاده می شود که شامل سوالات ۲۸ تا ۹۶ پرسشنامه تحقیق حاضر است.

یافته ها

الف - یافته های توصیفی

نتیجه تجزیه و تحلیل توصیفی متغیر طلاق به تفکیک سبک ازدواج در جدول ۱ نشان داده شده است. در این جدول برای متغیرهای تحقیق، آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد، کمترین مقدار و بیشترین مقدار مربوط به هر یک از این عوامل بیان شده است.

جدول ۱: تجزیه و تحلیل توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار
طلاق گروه سنتی	۳/۴۰۱	۰/۳۱۱	۱	۵
طلاق گروه مدرن	۳/۵۴۷	۰/۵۲۷	۱	۵

میانگین متغیر طلاق برای سبک ازدواج سنتی (۳/۴۰۱) و میانگین متغیر طلاق برای سبک ازدواج مدرن (۳/۵۴۷) می باشد.

نتیجه تجزیه و تحلیل توصیفی متغیر طلاق به تفکیک نوع سبک ازدواج در جدول ۲ نشان داده شده است. در این جدول برای متغیرهای تحقیق، آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد، کمترین مقدار و بیشترین مقدار مربوط به هر یک از این عوامل بیان شده است.

جدول ۲: تجزیه و تحلیل توصیفی متغیر تحقیق به تفکیک نوع سبک ازدواج

17.....بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار
خواستگاری بارضایتخود و خانواده	۳/۰۲۵	۰/۵۰۷	۱	۵
خواستگاری و ازدواج اجباری	۳/۶۱۱	۰/۹۱۱	۱	۵
آشنایی و ازدواج با موافقت خانواده ها	۳/۰۶۳	۰/۵۷۲	۱	۵
شیفتگی و ازدواج علیرغم مخالفت خانواده ها	۳/۳۸۵	۰/۴۳۵	۱	۵
آشنایی و ازدواج اجباری	۳/۵۶۳	۰/۹۲۱	۱	۵

میانگین متغیر طلاق برای سبک ازدواج خواستگاری بارضایت خود و خانواده (۳/۰۲۵)، سبک ازدواج خواستگاری و ازدواج اجباری (۳/۶۱۱)، سبک ازدواج آشنایی و ازدواج با موافقت خانواده ها (۳/۰۶۳)، سبک ازدواج شیفتگی و ازدواج علیرغم مخالفت خانواده ها (۳/۳۸۵) و میانگین سبک ازدواج آشنایی و ازدواج اجباری (۳/۵۶۳) می باشد. همان طور که مشخص است میانگین طلاق در دو سبک "خواستگاری بارضایت خود و خانواده" و "آشنایی و ازدواج با موافقت خانواده ها" نسبت به سایر سبک ها کمتر است.

ب- یافته های استنباطی

- به نظر می رسد تاثیر همسرگزینی سنتی با همسرگزینی مدرن در طلاق قطعی بایکدیگر متفاوت هستند.

جدول ۳: آماره های توصیفی متغیر طلاق

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	انحراف استاندارد از میانگی
سنتی	۱۸۴	۳/۴۰۱	۰/۳۱۰۸۴	۰/۰۲۲۹۲
مدرن	۲۰۰	۳/۵۴۷۵	۰/۵۲۷۸۵	۰/۰۳۷۳۲

میانگین متغیر طلاق برای سبک ازدواج سنتی (۳/۴۰۱) و میانگین متغیر طلاق برای سبک ازدواج مدرن (۳/۵۴۷) می باشد.

جدول ۴: آزمون لوین واریانس ها

سطح معنی داری	آماره F	
۰/۰۰۰	۲۷/۶۲۵	فرض برابری واریانس
		فرض عدم برابری واریانس

آزمون لوین به بررسی همگنی واریانس دو گروه ازدواج سنتی و مدرن می پردازد. فرض صفر در این آزمون برابری واریانس دو گروه است و فرض مقابل عدم برابری واریانس ها است. با توجه به اینکه سطح معنی داری آزمون ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت واریانس دو گروه برابر نیست. بنابراین در بررسی تفاوت میانگین طلاق در دو گروه از آزمون t مستقل با فرض عدم برابری واریانس ها استفاده می شود.

جدول ۵: آزمون t مستقل سبک طلاق

آماره t	درجه آزادی	اختلاف میانگین	سطح معنی داری		فاصله اطمینان ۹۵٪
			حد پایین	حد بالا	
-۳/۳۳۵	۳۲۶/۸۰۳	-۰/۱۴۶	۰/۰۰۱	-۰/۲۳۲	-۰/۰۵۹

همان طور که مشاهده می شود، مقدار آماره t و سطح معنی داری آزمون به ترتیب ۳/۳۳۵- و ۰/۰۰۱ می باشد. با توجه به اینکه سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است، فرض صفر رد شده و با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت تاثیر همسرگزینی سنتی با همسرگزینی مدرن در طلاق قطعی بایکدیگر متفاوت هستند. با توجه به منفی بودن علامت دو سر فاصله اطمینان می توان گفت:

$$\mu_{\text{مدرن}} < \mu_{\text{سنتی}} \rightarrow 0 < \mu_{\text{مدرن}} - \mu_{\text{سنتی}}$$

بنابراین میانگین طلاق با سبک همسرگزینی مدرن بیشتر است از میانگین طلاق با سبک همسرگزینی سنتی.

- به نظر می رسد هر نوع همسرگزینی در طلاق قطعی تاثیر دارد.

19..... بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی.

جهت بررسی فرضیه فوق با کمک آزمون کای دو شدت وابستگی بین وقوع طلاق و الگوی همسرگزینی (مدرن و سنتی) مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۶: آزمون کای دوی وابستگی الگوی همسرگزینی از نوع مدرن بر روی وقوع طلاق

سطح نمره طلاق		مدرن	سبک ازدواج سنتی
زیاد	متوسط		
۱۴۰	۴۴		
۷۱	۱۲۹		
آماره کای دو = ۷۶/۱۳۸ درجه آزادی = ۱ سطح معناداری = ۰/۰۰۰ ضریب گاما = ۰/۴۸۶			

با توجه به جدول مقابل در افرادی که سطح نمره طلاق آن‌ها متوسط است، ۴۴ نفر بصورت "مدرن" ازدواج کرده اند و ۱۲۹ نفر به صورت "سنتی" ازدواج کرده اند.

افرادی که سطح نمره طلاق آن‌ها زیاد است، ۱۴۰ نفر بصورت "مدرن" ازدواج کرده اند و ۷۱ نفر به صورت "سنتی" ازدواج کرده اند.

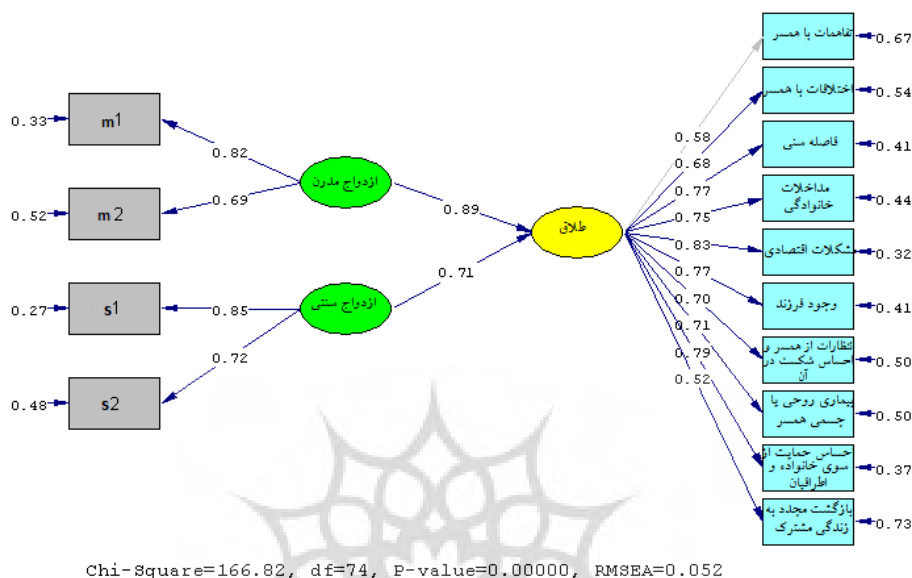
با توجه به جدول مقابل مقدار آماره کای دو برابر ۷۶/۱۳۸ و سطح معنی داری آزمون ۰/۰۰۰ می باشد. با توجه به اینکه مقدار سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ می باشد، فرض صفر رد شده و با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت هر نوع همسرگزینی در طلاق قطعی تاثیر دارد. با توجه به مقدار ضریب گاما ۰/۴۸۶ می توان گفت شدت وابستگی در حد متوسط می باشد.

در شکل شماره ۲، متغیرهای مکنون یا عامل‌ها و مستطیل‌ها مواد پرسشنامه اثر سبک ازدواج بر وقوع طلاق قطعیرانشان می دهد. در مدل فوق متغیر وقوع طلاق قطعی درون‌زا و متغیر سبک ازدواج سنتی و مدرن‌برون‌زا می باشد. پیکان‌های کوچک واریانس باقیمانده (خطا) را نشان میدهد که به وسیله عامل تبیین می شود.

بارهای عاملی مدل در حالت تخمین استاندارد میزان تاثیر هر کدام از متغیرها نشان می دهد. به عبارت دیگر بار عاملی نشان دهنده میزان همبستگی هر متغیر مشاهده گر با متغیر مکنون (عامل‌ها) می باشد.

همانگونه که مشاهده می شود بار عاملی سبک ازدواج مدرن برابر ۰/۸۹ و سبک ازدواج سنتی برابر ۰/۷۱

است.

شکل ۲: الگوی اندازه گیری اثر سبک ازدواج بر وقوع طلاق قطعی در حالت تخمین استاندارد

بحث و نتیجه گیری

نتیجه تجزیه و تحلیل متغیر طلاق به تفکیک سبک ازدواج میانگین متغیر طلاق برای سبک ازدواج سنتی (۳/۴۰۱) و میانگین متغیر طلاق برای سبک ازدواج مدرن (۳/۵۴۷) بود. نتیجه تجزیه و تحلیل متغیر طلاق به تفکیک نوع سبک ازدواج، میانگین متغیر طلاق برای سبک ازدواج خواستگاری با رضایت خود و خانواده (۳/۰۲۵)، سبک ازدواج خواستگاری و ازدواج اجباری (۳/۶۱۱)، سبک ازدواج آشنایی و ازدواج با موافقت خانواده‌ها (۳/۰۶۳)، سبک ازدواج شیفتگی و ازدواج علیرغم مخالفت خانواده‌ها (۳/۳۸۵) و میانگین سبک ازدواج آشنایی و ازدواج اجباری (۳/۵۶۳) می باشد.

همان طور که مشخص است میانگین طلاق در دو سبک "خواستگاری با رضایت خود و خانواده" و "آشنایی و ازدواج با موافقت خانواده‌ها" نسبت به سایر سبک‌ها کمتر است. نتیجه تجزیه و تحلیل مولفه‌های معیارهای انتخاب همسر به تفکیک نوع سبک ازدواج، در سبک ازدواج سنتی میانگین میزان اهمیت

21..... بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی.....

معیار اجتماعی بودن (۳/۷۱)، فرهنگی (۳/۵۷)، اقتصادی (۳/۶۴)، مذهبی بودن (۳/۴۴)، خانوادگی (۳/۴۲)، زیبایی ظاهر و هوش و اعتماد (۳/۵۱) و اخلاقی (۳/۴) می باشد. با توجه به کدگذاری انجام شده (متوسط=۳) مشاهده می شود میزان اهمیت تمام مولفه ها در سبک ازدواج سنتی بیشتر از حد متوسط است.

در سبک ازدواج مدرن میانگین میزان اهمیت معیار اجتماعی بودن (۳/۶)، فرهنگی (۳/۴۷)، اقتصادی (۳/۷۲)، مذهبی بودن (۳/۰۶)، خانوادگی (۳/۲۱)، زیبایی ظاهر و هوش و اعتماد (۳/۸۳) و اخلاقی (۳/۴۲) می باشد. با توجه به کدگذاری انجام شده (متوسط=۳) مشاهده می شود میزان اهمیت تمام مولفه ها در سبک ازدواج مدرن بیشتر از حد متوسط است.

با توجه به مقدار میانگین ها می توان گفت، میزان اهمیت مولفه مذهبی و خانوادگی در سبک سنتی ازدواج بیشتر از سبک مدرن است. و با توجه به مقدار میانگین ها می توان گفت، میزان اهمیت مولفه اقتصادی و زیبایی ظاهر و هوش و اعتماد در سبک مدرن ازدواج بیشتر از سبک سنتی است. با توجه به مقدار میانگین ها می توان گفت، میزان اهمیت مولفه اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی در سبک مدرن ازدواج و سبک سنتی ازدواج تقریباً برابر است.

نتایج تحقیق حاضر در مقایسه با تحقیقات انجام شده نشان می دهد که در تحقیق مظاهری، علی و همکاران در سال (۱۳۸۸)، پژوهشی با عنوان رابطه سبک های همسرگزینی با کیفیت و پایداری ازدواج انجام داده اند. این بررسی نشان داد که سبک های همسرگزینی "آشنایی قبلی و ازدواج با رضایت خانواده" و "خواستگاری و ازدواج با رضایت فرد و خانواده" سطح بالاتری از سازگاری زناشویی را در مقایسه با سبک های "خواستگاری و ازدواج اجباری" و "آشنایی قبلی با همسر و ازدواج اجباری" در پی دارد.

در مقایسه با تحقیق حاضر می توان گفت که هر دو تحقیق سبک ازدواج سنتی و مدرن را مورد بررسی قرار دادند. یافته های تحقیق حاضر نیز نشان داد که سبک ازدواج سنتی پایدارتر از سبک مدرن است و بار عاملی سبک ازدواج مدرن برابر ۰/۸۹ و سبک ازدواج سنتی برابر ۰/۷۱ است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت سبک ازدواج بر وقوع طلاق اثر دارد و سبک ازدواج مدرن اثر بیشتری بر وقوع طلاق

دارد. در تحقیق دیگر شهولی و رضایی فر (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی علل ناسازگاری و طلاق در خانواده‌های شهرستان ایزده» به نتایج ذیل دست یافتند:

بین ناهمسانی با ناسازگاری و طلاق زوجین رابطه معنادار وجود دارد. - بین دخالت والدین با ناسازگاری و طلاق زوجین رابطه معنادار وجود دارد. - بین مسائل اقتصادی با ناسازگاری و طلاق زوجین رابطه معنادار وجود دارد. در مقایسه با یافته‌های تحقیق حاضر می‌توان گفت که در هر دو تحقیق ناهمسانی زوجین، دخالت اطرافیان و مسائل اقتصادی، مشکلات مالی و بیکاری مورد بررسی قرار گرفتند و نتایج هر دو تحقیق نشان داد که این متغیرها با طلاق زوجین رابطه مثبت و معناداری وجود دارند.

در تحقیق دیگر کلاتری و روشن فکر (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان: «طلاق، علل و پیامدها، یافته‌های پژوهشی سه دهه اخیر» که به صورت تحلیل ثانویه بر روی ۳۳۷ پژوهش انجام شده در زمینه طلاق انجام داده بودند، به این نتایج دست یافته بودند. «سن ازدواج و اختلاف سنی زوجین» را به عنوان رایج ترین عامل طلاق در پژوهش‌ها و پس از آن «سطح تحصیلات و تفاوت تحصیلی زوجین»، «عوامل و مسائل خانوادگی» و «سوء مصرف مواد و ارتکاب جرم»، مشکلات مالی و اقتصادی در حدود ۱۰ درصد تحقیقات مورد اشاره قرار گرفت.

«اختلالات روانی» و «ضعف در مهارت‌های رفتاری و شخصیتی» به عنوان عوامل موثر بر طلاق مورد اشاره ۷ درصد تحقیقات بوده است. در مقایسه با تحقیق حاضر می‌توان گفت که تمامی این مولفه‌ها نیز مورد بررسی قرار گرفتند و نتایج آنها با یکدیگر همسو بوده است و در هر دو تحقیق سن ازدواج، عوامل و مسائل خانوادگی و مداخلات خانوادگی، سوء مصرف مواد، مشکلات مالی و اقتصادی در گرایش به طلاق تاثیر مستقیم و معناداری دارند. تفاوت تحقیق روشنفکری و کلاتری با تحقیق حاضر در این است که تحقیق آنها سبک ازدواج را مورد بررسی قرار نداده است ولی تحقیق حاضر سبک ازدواج سنتی و مدرن را مورد سنجش قرار داده است.

در تحقیق دیگر صدرالاشرفی، مسعود و همکاران در سال (۱۳۹۱) پژوهشی با عنوان آسیب شناسی طلاق (علل و عوامل) و راهکارهای پیشگیری از آن انجام دادند. نتایج آنها نشان داد که تمام عوامل مؤثر بر طلاق از قبیل عوامل فردی و شخصیتی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در حد زیادی بر روی مسئله طلاق اثرگذار است. در مقایسه با تحقیق حاضر می‌توان گفت که هر دو تحقیق عوامل اجتماعی،

23..... بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی.....

اقتصادی و فرهنگی، فردی را مورد بررسی قرار دادند و یافته‌های آنها با یکدیگر همسو است. ولی تفاوت آنها در این است که تحقیق حاضر دو سبک ازدواج سنتی و مدرن را مورد سنجش قرار داده است و تفاوت آنها را در میزان این عوامل در گرایش به طلاق سنجیده است.

در تحقیق دیگر انتظاری و ویسی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی معیارهای همسرگزینی و رضایت از زناشویی پرداختند. نتایج نشان داد که میزان عشق رمانتیک در زوجین ناراضی از زندگی زناشویی بیش از زوجین رضایتمند از زندگی زناشویی و میزان گرایش به همسان همسری در زوجین رضایتمند از زندگی زناشویی بیش از زوجین ناراضی است. همچنین، نتایج نشان داد که بین عشق رمانتیک و رضایت از زندگی زناشویی در افراد رضایتمند از زندگی زناشویی رابطه معنادار وجود دارد در حالی که چنین رابطه‌ای در گروه ناراضی از زندگی زناشویی دیده نشد.

در مقایسه با تحقیق حاضر می‌توان گفت که هر دو تحقیق به عشق رمانتیک پرداخته‌اند. تحقیق حاضر در چارچوب نظری به نظریه عشق رمانتیک گیدنز پرداخته شده است که بعضی از زوجین براساس سبک ازدواج مدرن آن را انتخاب می‌کنند. در پایان باید گفت، بسیاری از مسائل و مشکلاتی که برای زوجین جوان پیش می‌آید، ناشی از دوگانگی ازدواج‌ها در ایران است که بخشی از آن سنتی و بخشی مدرن است. بسیاری از جوانان، متقاضی ازدواج‌های غیرسنتی هستند. زیرا خود، همسرشان را انتخاب می‌کنند ولی تنوع فرهنگی، ضعف شناخت از یکدیگر و صرفاً شناخت‌های ظاهری و تکیه کردن به یکسری از معیارهای کمی باعث شده است ازدواج‌های غیرسنتی در جامعه ما آسیب پذیر باشند.

طبق آمار رسمی در ایران در سال ۱۳۹۸ نسبت طلاق به ازدواج ۳۳ درصد است؛ یعنی در نظام ثبت احوال، نسبت طلاق‌های ثبت شده به ازدواج‌ها ۳۳ درصد است. باید گفت طلاق یک بیماری مزمن اجتماعی است که همانند بیماری‌های مزمن جسمی عوامل خطر متعددی در وقوع آن دخیل است.

خوشبختانه بسیاری از این عوامل شناخته شده‌اند، اما بدان علت که آنها را جدی نمی‌گیریم از ابتدا در هیچ ازدواجی به آن فکر نمی‌کنیم و هنگامی که زنگ خطر طلاق در گوش‌هایمان به صدا در می‌آید، نه تنها در بسیاری موارد به فکر درمان بر نمی‌آییم، بلکه فقط تنها راه درمان را جدایی و طلاق قرار می‌دهیم. پس لازم است برای جلوگیری از طلاق به دو نکته مهم توجه داشته باشیم:

24..... پژوهش های جامعه شناختی، سال چهاردهم / شماره چهارم / زمستان ۱۳۹۹

- اقدامات قبل از ازدواج از قبیل (توجه به سن مناسب ازدواج و اصول هم کفو بودن، جلوگیری از ازدواج های تحمیلی، آموزش مهارت های زندگی به زوجین قبل از ازدواج، تحقیق و آشنایی با خانواده زوجین، آگاه سازی زوجین از وظایف زن و مرد در خانواده و...)
- اقدامات بعد از ازدواج از قبیل (آشنا کردن زوجین با قوانین و اصول رفتارهای جنسی توسط افراد صالح و آگاه، چرا که خیلی از طلاق ها بر سر مسائل جنسی است، تسهیلات لازم برای زوج درمانی و خانواده درمانی در صورت بروز تعارضات زناشویی، تدوین برنامه های آموزشی در زمینه مهارت های ارتباطی و شیوه های حل مسائل و...)

با توجه به نتایج تحقیق اقدامات زیر توصیه می شود :

- تولید و پخش برنامه های آموزشی خانواده (مباحث بهداشتی، پزشکی، روانشناختی و تفاوت مرد و زن، مسائل اخلاقی و احکام ازدواج و طلاق) چرا که بسیاری از زوج های جوان پس از ازدواج با مسائل جدیدی روبرو می شوند که برای حل آن نیاز به آگاهی دارند، از این رو صدا و سیما می تواند با تولید و پخش برنامه های مناسب آموزشی این آگاهی را به زوج های جوان بدهد.
- برگزاری دوره های مناسب آموزش قبل از ازدواج
- ایجاد واحدی آموزشی در دبیرستان که موضوعاتی چون آیین زندگی، سازگاری و تکامل را آموزش دهد، بسیار کارساز است. باید انگیزه های ازدواج، انتخاب و گزینه های مورد نظر را به جوانان آموزش داد.
- آموزش حقوق زوجین، آموزش شیوه های انتخاب عقلانی در مدارس و دانشگاهها و ایجاد فضای سالم برای ارتباط دختران و پسران جهت آشنایی و برقراری ارتباط سالم.
- آموزش به خانواده ها برای پرهیز خانواده ها از ازدواج های سرسری و سنجیده.
- تدوین و ارائه آموزش های عمومی و رسمی حقوق زوجین به نسل جوان، برای آشنایی و آمادگی قبول مسئولیت وظایف خود در خانواده می تواند در استحکام و دوام آن مؤثر باشد.
- مشاوره رایگان: ایجاد و توسعه مراکز مشاوره و راهنمایی مخصوص خانواده، متشکل از کارشناسان علوم دینی، روان پزشکان و مددکاران اجتماعی راهگشا خواهد بود.

25.....بررسی تاثیر الگوهای همسرگزینی در طلاق قطعی.....

منابع

انتظاری، علی؛ و ویسی، سیمین. (۱۳۹۴). معیارهای همسرگزینی و رضایت از زندگی زناشویی. مطالعات جنسیت و خانواده، ۲(۲)، ۳۱-۶۸.

ایرانی، نجمه. (۱۳۸۳). مقایسه رضایت زناشویی در ازدواج‌های سنتی و غیرسنتی دانشجویان علوم تحقیقات (دانشکده علوم انسانی)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

ساروخانی، باقر. (۱۳۹۴). نظریه پردازی در زمینه طلاق و طلاق توافقی، انتشارات انجمن جامعه شناسی ایران، گزارش نشست گروه جامعه شناسی خانواده در تاریخ دوم اسفند ۱۳۹۴.

ساروخانی، باقر. (۱۳۹۸). طلاق، علل و راهکارها، دفتر امور آسیب‌های اجتماعی وزارت تعاون

شهولی و رضایی فر. (۱۳۹۰). «بررسی علل ناسازگاری و طلاق در خانواده‌های شهرستان ایزده»، مجموعه مقالات دومین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی ایران دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، انجمن جامعه شناسی ایران.

صدرالاشرفی، مسعود، خنکدار، معصومه، شمخانی. ازدر، یوسفی. مجید. (۱۳۹۱). آسیب شناسی طلاق (علل و عوامل) و راهکارهای پیشگیری از آن، مجله فرهنگی، سال ۷، بهمن و اسفند، شماره ۷۳ و ۷۴.

عظیمی هاشمی، مژگان؛ اعظم کاری، فائزه؛ بیگناه، معصومه؛ و رضامنش، فاطمه. (۱۳۹۴). ارزش‌ها، نگرش‌ها و الگوهای کنش جوانان در خصوص همسرگزینی و روابط پیش از ازدواج؛ مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه‌های استان خراسان رضوی. راهبرد فرهنگ، ۲۹، ۱۷۹-۲۱۲.

کلاتتری و روشن فکر. (۱۳۹۰). «طلاق، علل و پیامدها، یافته‌های پژوهشی سه دهه اخیر»، مجموعه مقالات دومین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی ایران دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، انجمن جامعه‌شناسی ایران.

مظاهری، علی؛ صادقی، منصوره السادات؛ نصرآبادی، ام لیلی؛ انصاری نژاد، فاطمه؛ و عباسی، مریم. (۱۳۸۸). رابطه سبک‌های همسرگزینی با کیفیت و پایداری ازدواج. راهبرد فرهنگ، ۵، ۵۵-۷۱.

لبیبی، محمد مهدی. (۱۳۹۳). خانواده در قرن بیست و یکم از نگاه جامعه‌شناسان ایرانی و غربی، انتشارات نشر علم، تهران: چاپ اول.

مرکز آمار ایران ۲۲.

Apostolou, M. (۲۰۱۷). "Sexual selection under parental choice: the role of parents in the evolution of human mating", *evolution and human behavior*, 28, PP 403-409

Choe, M. K., Thapa, S., & Mishra, V. (2017). Early marriage and early motherhood in Nepal. *J Biosoc Sci*, 37 (2), 143-162.

khaled Mustaffa, M. (2015). DIVORCE IN MALAYSIA. Faculty of Education, University Technology Malaysia. 81310. Skudai, Johor.p.26